

Vaasan hallinto-oikeus

Päätös

Antopäivä

Päätösnumero

01.09.2020

20/0449/4

Diaarinumero

00925/18/7402

Asia

Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittaman projektin maksatuksen takaisinperintää koskeva valitus

Muutoksenhakija

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Asian tausta ja aikaisempi käsittely

Keski-Pohjanmaan liitto on 24.6.2015 myöntänyt Jyväskylän yliopistolle alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain (8/2014) 7 §:n nojalla Flat rate 24 %:n kustannusmallin mukaista tukea hankkeeseen ”Aluetalouden tilastoseurannan kehittäminen (ATIK)”, hankekoodi A70777.

Keski-Pohjanmaan liitto on päätöksellään 27.3.2018 päättänyt periä takaisin perusteettomasti tai liikaa maksatuspäätöksillä 18.2.2016, 10.2.2017 ja 16.6.2017 maksettua tukea yhteensä 255,35 euroa ja määrännyt maksettavaksi korkoa 4,28 euroa.

Päätöksen perusteluissa on todettu muun muassa, että työ- ja elinkeinoministeriö suoritti ohjaus- ja valvontakäynnin Keski-Pohjanmaan liitossa 11.5.2017 ja teki jatkotoimenpiteitä edellyttäviä havaintoja. Maksatushakemusten kuluissa on hyväksytyt hankesuunnitelman mukaisesti kokoustilavuokria, jotka kohdentuvat tuensaajaan. Tuensaajan jyvittäessä sisäisesti itselleen maksamat vuokrat, ne kuuluvat Flat rateen.

Rahoituspäätöksessä välittävä viranomaisena on antanut hanketoimijalle tuen myöntämiselle, maksamiselle ja käytölle ehdot. Hankkeen toteutuksesta vastuu on aina tuensaajalla.

Koron perinnän osalta päätöksessä on todettu, että virheet havaittiin 11.5.2017. Koska Eura2014 -järjestelmä ei mahdollistanut takaisinperintää aiemmin, valtionavustuslain 24 §:n mukainen korko on kohtuullistettu havaintopäivästä alkaen.

Päätös, johon on haettu muutosta

Keski-Pohjanmaan liitto 14.5.2018
Nro EURA 2014/2433/09 02 01 01/2015/KPLIIITTO

Keski-Pohjanmaan liitto on hylännyt Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen oikaisuvaatimuksen. Perusteluinaan liitto on esittänyt, että se on tehnyt hanketta koskevista havainnoista tuensaajan kuulemisen perusteella rakennerahastolainsäädäntöä soveltaen takaisinperintäpäätöksen. Tuensaaja on perustellut oikaisuvaatimustaan kuulemisen vastauksessa esitetyillä asiakohdilla. Keski-Pohjanmaan liitto on valituksenalaisessa päätöksessään viitannut takaisinperintäpäätöksessä esitettyihin takaisinperinnän perusteluihin.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius on vaatinut, että takaisinperintäpäätös ja valituksenalainen päätös kumotaan. Yliopisto ei katso olevansa velvollinen maksamaan miltään osin päätöksessä takaisinperittäväksi esitettyjä kustannuksia.

Perusteluinaan muutoksenhakija on esittänyt muun muassa, että vuokratustannusten osalta Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen vuokratustannukset ovat kohdennettavissa jäljitettävästi hankkeelle. Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius on vuokrannut hankkeen käyttämät tilat ulkopuoliselta vuokranantajalta. ATIK-hankkeessa takaisinperintä koskee opetustilojen vuokratuloja. Tiloja on käytetty hankkeen WorkShop -tapaamisia varten 11/2015, 11/2016 ja 4/2017. Vuokratustannukset ovat hankesuunnitelmassa ja ne on hyväksytty rahoituspäätöksessä.

Rahoittajan tulkinta vuokratulojen hyväksyttävyydestä hankkeeseen on muuttunut hankkeen alkamisen jälkeen. Takaisinperintä ei voi takautuvasti koskea hankkeen maksatuskausia, joiden maksatushakemukset ja maksatuspäätökset perustuvat näinä ajankohtina saatuihin rahoittajan ohjeisiin.

Hankkeen toteuttaja ei ole toiminut tavalla, joka edellyttää tuen takaisinperintää. Yliopisto ei ole toiminut alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain (2014/8) 37 §:ssä osoitetuilla tavoilla, joiden perusteella viranomaisen voi ryhtyä takaisinperintään. Hallituksen esityksessä 190/2013 todetaan rahoituslain 37 §:n 2 momentin yksityiskohtaisten perustelujen osalta, että kyseessä on viranomaisen harkinnanalainen asia. Kyseessä olisi tuen saajan sellainen menettely, joka ei ole niin olennainen, että tuki olisi välttämättä perittävä takaisin.

Yliopisto ei ole tehnyt mitään tahallista tekoa ja on päinvastoin toiminut täysin rahoitusinstrumentin ja rahoittajaviranomaisen ohjeistuksen ja normaalin käytännön mukaisesti.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Keski-Pohjanmaan liitto on valituksen johdosta antamassaan lausunnossa esittänyt, että valitus hylätään.

Keski-Pohjanmaan liitto on pyytänyt, että Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius veloitetaan korvaamaan liiton oikeudenkäyntikulut hallinto-oikeudessa laillisine viivästyskorkeineen kuukauden kuluttua hallinto-oikeuden päätöspäivästä lukien.

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius on antamassaan vastineessa todennut muun muassa, että takaisinperintä ei ole ollut hyvän hallintotavan ja hallintotoimintaa ohjaavien periaatteiden mukaista. Luottamuksen suoja edellyttää, että viranomaisen toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen tulee voida luottaa. Lisäksi muutoksenhakija on pyytänyt, että Keski-Pohjanmaan liitto veloitetaan korvaamaan sen oikeudenkäyntikulut hallinto-oikeudessa.

Keski-Pohjanmaan liitto on hallinto-oikeuden pyynnöstä 19.12.2019 toimittanut hankesuunnitelmat, hankepääätöksen ja muutospääätöksen.

Keski-Pohjanmaan liitto on hallinto-oikeuden pyynnöstä 28.2.2020 toimittanut lisäselvityksen ja tositteet, joihin takaisinperintä kohdistuu.

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniukselle on annettu lisäselvitys tiedoksi.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus ei tutki muutoksenhakijan vasta vastineessaan esittämää valitusperustetta, että takaisinperintä ei ole ollut hyvän hallintotavan ja hallintotoimintaa ohjaavien periaatteiden mukaista.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksen muutoin.

Perustelut

1.

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 43 §:n 1 momentin mukaan maakunnan liiton päätökseen saa hakea muutosta siten kuin kuntalaissa oikaisuvaatimuksen tekemisestä ja kunnallisvalituksesta säädetään.

Kuntalain 135 §:n 3 momentin mukaan valittajan tulee esittää valituksen 2 momentissa tarkoitetut perusteet ennen valitusajan päättymistä. Muutoksenhakijan vasta vastineessaan valitusajan päättymisen jälkeen esittämät perusteet on näin esitetty liian myöhään.

2.

Sovellettavat säännökset

Rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n 1 momentin mukaan Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavissa hankkeissa korvattavina kustannuksina voidaan hy-

väksyä 24 prosenttia hankkeen 16 §:n mukaisista hyväksyttävistä hankehenkilöstön palkkakustannuksista. Kustannuksiin, joista prosenttimääräistä korvausta voidaan maksaa, sisältyvät:

- 1) hankkeen matkakustannukset;
- 2) toimistokustannukset;
- 3) hankehenkilöstön osallistumismaksut koulutuksiin ja seminaareihin;
- 4) hankehenkilöstön työterveyskustannukset;
- 5) hankehenkilöstön käyttöön varatuista toimitiloista ja koneista sekä laitteista aiheutuvat kustannukset;
- 6) hankkeen ohjausryhmän kustannukset.

Saman pykälän 2 momentin mukaan hankkeen muut kuin 1 momentin mukaiset kustannukset korvataan tosiasiallisesti aiheutuneisiin ja maksettuihin tukikelpoisiin kustannuksiin perustuen ja ne on voitava todentaa kirjanpitosittein. Tällaiset kustannukset ovat:

- 1) palkkakustannukset;
- 2) hankkeen sisällölliseen toteuttamiseen kuuluvat ostopalvelut mukaan lukien palveluihin sisältyvät matkakustannukset;
- 3) hankkeen tiedotuksesta ja viestinnästä aiheutuvat kustannukset;
- 4) hankkeen tilintarkastuskustannukset;
- 5) hankkeen sisällölliseen toteuttamiseen kuuluvien koneiden ja laitteiden hankinta-, leasing-, poisto- ja vuokratkustannukset;
- 6) hankkeen sisällölliseen toteuttamiseen kuuluvien rakennusten ja maa-alueiden hankinta- ja vuokratkustannukset;
- 7) hankkeen sisällölliseen toteuttamiseen liittyvät aineelliset ja aineettomat hankinnat.

Saman asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan kustannusten tukikelpoisuuden edellytyksenä on, että ne ovat tuensaajan tosiasiallisesti maksamia, osoitettavissa kirjanpidon tositteilla ja ilmoitetut kustannukset vastaavat tuensaajan hallussa olevaa kirjanpitoaineistoa ja tositteita. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske 9 -14 §:n mukaisia prosenttimääräisinä korvattavia kustannuksia.

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 37 §:n 2 momentin mukaan toimivaltainen viranomainen voi määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi taikka osittain tai kokonaan takaisin perittäväksi, jos:

- 1) tuen saaja ei ole noudattanut avustuspäätöksessä määrättyjä ehtoja;
- 2) tuen saaja on joutunut ulosottoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitettun saneerausmenettelyn kohteeksi ja jollei tuen käyttötarkoituksesta muuta johdu;
- 3) tuki tai sen osa on myönnetty tai maksettu väärin perustein.

Asiassa saatu selvitys

Projektin Aluetalouden tilastoseurannan kehittäminen (ATIK) hankesuunnitelmassa 30.4.2015 on hankkeessa käytettäväksi kustannusmalliksi esitetty Flat rate 24 % palkkakustannuksista. Hankkeen kustannusarvion mukaan hankkeen

palkkakustannukset ovat 188.807 euroa, ostopalvelut 16.460 euroa, muut kustannukset 8.250 euroa ja Flat rate 45.316 euroa, yhteensä 258.833 euroa. Hankkeen kustannusarvion osassa 5 ”Muut kustannukset” on esitetty workshopien tilavuokria 150 euroa vuodelle 2015, 150 euroa vuodelle 2016 ja 600 euroa vuodelle 2017. Vuodelle 2018 on esitetty julkistamisseminaarin tilavuokra 150 euroa. Kustannusten perusteluina on esitetty, että hankkeessa järjestetään yliopistokeskuksen tiloissa 6 viiden tunnin kestoista workshopia sekä julkistamisseminaari.

Keski-Pohjanmaan liitto on päätöksellään 24.6.2015 hyväksynyt hankesuunnitelmassa esitetyn kustannusmallin ja kustannusarvion.

Keski-Pohjanmaan liitto on lausunnossaan esittänyt, että maksatushakemusten kuluissa on virheellisesti hyväksytty hankesuunnitelman mukaisesti kokousvuokria, jotka kohdentuvat tuensaajaan.

Takaisinperintään kohdistuvia tilakustannuksia koskevien tositteiden mukaan 23.11.2015, 28.11.2016 ja 5.4.2017 pidettyjen workshopien tilavuokrat on kohdennettu projektille sisäisillä laskuilla, joissa sekä laskuttava että laskutettava yksikkö on ollut Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Oikeudellinen arviointi

Hankesuunnitelman mukaan hankkeessa järjestetään yliopistokeskuksen tiloissa kuusi viiden tunnin kestoista workshopia sekä julkistamisseminaari. Keski-Pohjanmaan liitto on alkuperäisellä tukipäätöksellään hyväksynyt workshop -tilavuokrat rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaisina muina kustannuksina.

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius on valituksessaan esittänyt, että se on vuokrannut opetustiloja hankkeen workshop -tapaamisia varten 11/2015, 11/2016 ja 4/2017 ulkopuoliselta vuokranantajalta. Edellä selostetuista tilakustannuksia koskevista tositteista kuitenkin ilmenee, että laskutettava yksikkö on ollut Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kyse on siten sisäisistä vuokrista.

Rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan muut kuin Flat rate -kustannukset korvataan tosiasiallisesti aiheutuneisiin ja maksettuihin tukikelpoisiin kustannuksiin perustuen ja ne on voitava todentaa kirjanpitosittein. Yliopistokeskuksen jyvittäessä sisäisesti tilojensa vuokrista osan kohdistumaan hankkeelle, sisäiset vuokrakustannukset kuuluvat edellä mainitun asetuksen 9 §:n 1 momentin mukaisiin Flat rate -kustannuksiin.

Keski-Pohjanmaan liitto on alkuperäisellä tukipäätöksellään myöntänyt workshop -tilavuokriin kohdistuvan tuen väärin perustein. Koska väärää perustetta on sovellettu myös tuen maksamista koskevissa maksatuspäätöksissä, on Keski-Pohjanmaan liitto alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 37 §:n perusteella voinut määrätä liikaa maksetun tuen takaisin perittäväksi. Liitto on takaisinperinnässään kohtuullistanut takaisinmaksettavalle tuelle perityn koron määrää.

Luottamuksensuoja

Muutoksenhakijan on katsottava valituksessaan esittäneen luottamuksensuojan periaatteen soveltamista koskevan valitusperusteen.

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Alkuperäiset tukipäätökset ovat perustuneet virheelliseen säännösten soveltamiseen. Muutoksenhakijalla ei ole ollut oikeutta saada tukea sisäisiin vuokriin, jotka eivät ole tosiasiallisesti hankkeesta aiheutuneita ja ulkopuoliselle maksettuja. Muutoksenhakijalle ei ole voinut muodostua asiassa perusteltua laillista odotusta tuen saamisesta. Tukien myöntäminen ja maksaminen on tapahtunut selvästi vastoin säännöksiä. Tuen saajalla on oikeus luottaa vain lain ja asetuksen mukaisiin päätöksiin. Näin ollen luottamuksensuojan periaate ei anna aihetta valituksenalaisten päätösten muuttamiseen.

Johtopäätökset

Päättyessään maksetun tuen takaisinperinnästä Keski-Pohjanmaan liitto ei ole käyttänyt harkintavaltaansa muuhun tarkoitukseen kuin mihin se lain mukaan on ollut käytettävissä eikä päätös mene sen toimivaltaa ulommaksi. Päätös ei ole muutoinkaan valituksessa esitetyistä syistä lainvastainen.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Oikeudenkäyntikulut

Hallinto-oikeus hylkää Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Hallinto-oikeus hylkää Keski-Pohjanmaan liiton vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Perustelut

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Mitä tässä pykälässä ja 75 §:ssä säädetään asianosaisesta, voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen.

Saman pykälän 3 momentin mukaan yksityistä asianosaista ei saa velvoittaa korvaamaan julkisen asianosaisen oikeudenkäyntikuluja, ellei yksityinen asianosainen ole esittänyt ilmeisen perusteetonta vaatimusta.

Eryityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että muutoksenhakija saa pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Muutoksenhakija ei ole esittänyt ilmeisen perusteetonta vaatimusta.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä Kun (01.20).

Diaarinumero
00925/18/7402

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeustuomarit Jorma Niemitalo,
Linda Strömman ja Jan-Erik Salo.

Jorma Niemitalo

Linda Strömman

Jan-Erik Salo

Esittelijä
Notaari

Lenita Sundgren

Toimituskirjan antaja:

Minna Kärjä
lainkäyttösihteeri

Jakelu**Päätös ja maksu**

Jyväskylän yliopisto/Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
oikeudenkäyntimaksu 250 euroa
(*Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.*)
saantitodistuksin

Jäljennös maksutta

Keski-Pohjanmaan liitto

LS, MIK

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitusaika, joka on 30 päivää, luetaan siitä päivästä, jona ilmoitus päätöksestä on julkaistu kuntalain 142 §:n mukaisesti yleisessä tietoverkossa. Jos päätös on annettu asianosaiselle erikseen tiedoksi, valitusaika luetaan kuitenkin tiedoksisaannista, tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta.

Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen tai sähköisen viestin saapumispäivänä.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot

- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntäminen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:
<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

